

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

Sexta pars misse dicitur Gratiaru[m] actio

urn:nbn:de:hbz:5:1-35182

Vel ad purgationē peccati originalis ve
nialis et mortalis.

Sexta pars missæ dici tur Gratiarū actio.

Hec est ps sexta principalis et
ultima ipsius missæ quæ dicitur Gratiarū
actio et est finalis missæ co
clusio. Et diuiditur in tres clau
sulas. Nam primo ponit populi exultationē
quā repræsentat cōsolaris quidā dicta. Secūdo
soluit gratiarū actiōes in cōplenda. Ter
cio subiungit finalē missæ cōclusionē. ibi.
Ite missa est. vel bñdicam. Circa pri
mū est notandū quod post sumptionē sacri
et digitorū ablutionē sequitur cantus cū quidā
lūbilo leticie quæ dicitur cōsolaris vel ass. et cantat in
signū leticie et spūalis gaudij. p sumptiōe
rati sacrificij. Dicitur autē cōsolaris in signū quod
cōsolaris facta est. vel ut in pñti cōsolaris san
ctis in grā et in futuro in glā. Ite in si
gnū quod populus olim oī die cōcabat et po
stea dicebāt ass. p gratiarū actiōe. in signū
huiusmodi dāt pax. Item p illo quod postea
statutū fuit tñ dñicis dieb. cōicare. nūc
dāt panis bñdictus vel sal. Hystice cō
muniō dicitur gaudij aploz de xpi resurre
ctione. Alii ideo dicitur cōsolaris ut p eā cōmuni
cemus deo et sanctis.

De complenda

Cōmuniō dicta sacerdos letus ad po
pulū severtit et ipm salutās dicit. Dñs
vobiscū. sup. maneat in eternū in visceri
bus vris infusus. Postea redit ad dex
trū cornu altaris et eleuatis manib. po
pulū ad orationē puocat dicens. Orem.
et ponit numerū collectarū sicut in pñci
pio missæ. ad significandū quod ita nobis est
necessaria subsequēs grā sicut pcedens.

Cōplenda agit gratiarū actiōes p pce
pto bñfici cōsolaris. In ipsa em perit cō
muniōnis pfectiō quæ duplex est. Bre et
gle. vna est i via alia in patria. Dicitur cō
plenda quod p ipam cōplet missa. Legit in

dextra pte altaris in signū quod iudei in fide
ne ad xpm cōuertent. Finit eā in medio
altaris in quod xps signat. quod in xpo vniunt
iudei et gētes. Hystice inchoat et finit
in dextro cornu. quod p dextrā leta. per sinis
tram designant tristitia. Nam fm Inno
pricipiū missæ gaudij natiuitatis ostē
dit. In medio transit ad lenā. vbi tristitiā
passiōis insinuat. Sed in fine iterū re
dit ad dextrā. vbi gaudij resurrectionis
et ascensionis annūciat. Hystice cōplen
da xpi ascensionē fecit. quæ etiam extēdit dñi ma
nibus. quod xps extēdit manib. ascendit in ce
lū. Populū iterū salutat dicens. Dñs vo
biscū. optās ut a tēplo recedēs a dño nō
recedat. Vel sic. dñs vobiscū. i. tora trīs
nitas sit vobiscū. p potētia. fili sapia.
spūsanctus amore. Dñs est nomē cōe
toti trinitati pueniēs. Iesus est nomen
psonale. Quinqs salutādo pplm. puer
tēte ad pplm in signū quod xps quinqs
in die pasce suis apparuit.

De ite missa est

Hic psequitur terciā clausulā vltimē pat
tis missæ quæ dicitur missæ cōclusio. Et pñt l
tertia. Primū est populi licētiatio. ibi. Ite
missa est. Secūdu ē eiusdē populi cū cruce
bñdictio. Terciū ē quod p. r. finalis sup
plicatio. ibi. placeat tibi. Quantū ad
pñm sciendū est quod missa trib. modis f
nitur. Priō p ite missa ē. quod dicitur quā glā
in excelsis deo cātar. in festis quā populus
pñs est. tūc em ipm licētiās dicit. Ite
missa ē. quod si diceret. Ite. i. redite ad pñtia
missa ē. i. oblata est hostia salutaris deo
Vel sic. Ite ad pñtia missa est psumma
ta vel finita. Vel ite post xpm et sequim
eū. quod hostia missa ē. p vobis ad deū pñm
placandū. Populū pñm rñdet. Deo grās.
referim. de missæ pfectiōe. et p cāti bñfi
cij pceptiōe. Secūdo cōcludit missa. per
bñdicam. dño. tūc em pplm distīcte
nō alloquit sed oēs ad grā actiōes inuol
tat. quod post oīa bona et data debem. nos
bñliare et grās agere et sp in grā actiōe

manere. **T**ercio finit missa defunctorum
p requiescant in pace. qz hoc eis cōpetit
vt a pena liberentur & eterna beatitudine ge
rent. Rñ dñs amē. i. fiat. Et qz p totū offi
ficiū defunctis requies optat. et vt finis
correspōdeat pñcipio. p requiescat celus
dñr. **Q**uantū ad secundū nota q in
fine misse pplo dat cū cruce bñdictio. id
vt popul⁹ iam licetiat sine spūali mūere
nō recedat. et ab infestatiōib⁹ malis pser
uetur. **H**ec bñdictio repñtat spūsancti
missionē in discipulos. Et qz sicut spūs
sanct⁹ in noietoti⁹ trinitatis mīstris eo q
opa scē trinitatis indūssa sunt. Ita et
sacerdos istā benedictionē facit in noie
indiuide trinitatis dices. **B**ñdicar & cu
sodiāt vos diuina maiestas pñ et fili⁹ et
spūsanct⁹. **H**ec bñdictio p verbū oris
et signū crucis exprimit. qz missio sancti
spūs p sonū aeris et linguas igneas in
notuit. **I**n hac bñdictiōe finit missa. Fi
nis misse finē designat mūdi. in q electi
dei libertate habebūt & deū sp bñdicent.
Tūc em dicit bonis. veite bñdicti. ma
lis pñ. ite maledicti i ignē eternū. **Q**uā
tū ad terciū finale subiūgit supplicatiōz
dices orationē. **P**laceat tibi scā trini. in
qua orōne petit obsequiū acceptationē et
sui ppiationē. **N**ā in ipa orōne velut i cō
pendio pōres colligit petitiōes. et hūiliter
petit p se et alijs oibus. **H**āc aut orōem
ps byter se inclinas in medio altaris iun
ctis manib⁹ an pect⁹ suū dicit. vt finis
correspōdeat pñcipio. qz sicut inclinando
a cōfiteor missam incepit. ita nūc incli
nādo eā terminat. **H**ac orōe finita oculus
laturaltare ostendēs se p hoc oibus pñis
sis deuote: toto mentis & corpis affectu
assentire. **Q**uo scō recedit a pñcipio po
puli: ingredit⁹ vestitiū. **E**t dicit hos hym
nos. **B**ñdicite oia opa. et **L**audate. qz
deo p oibus bñficijs grās agere debem⁹
Et sicut a laude incipim⁹: in laude etiā
terminem⁹. vt in eternū laudem⁹ cū q vi
uit et regnat in secula seculor⁹. **A**mē.

Speculū misse finit. feliciter.

Epilogus misse et ipsius recapitulatio.

Attōit⁹ misse repñtat boni opis
inchoationē kyrieelson. miscōie
dei inuocationē. **G**la in excelsis
fecit gatiariū actionē. **C**ollecta. deuotaz
orationē. p dñs vobiscū septies populū
salutat vt septiformē spūsancti gratia ac
cipiat. dīcedo. **O**rem⁹ ad orationē & de
uotionē pplm excitat. **E**p̄la repñtat nos
ui et veteris testamēti p̄dicationē. **G**radat⁹
le. pñe orationē. **T**ract⁹ salutare lamen
tationē. **A**lleluia. spūituali exultationē.
Euangeliū fecit pñcipale xpī instructōz
Symbolū exprimit fidei p̄fessionē. **O**ffer
toriū designat offerentiū exultatōz. **S**o
creta fecit statū pñtis vite. **P**refacio pñ
fecit statū celestis pñe. **S**anct⁹ s. i. repñ
tat angelor⁹ pñtiū exultatōz. **L**anō pñ
fict. sacri p̄secrationē. et recollit p cruce
xpī passionē. **S**acerdos dū hāc dicit clau
sulā. **T**e igit. petit oblatōis benedictōz.
In pñis postulat oim fidelū p̄mōtōz
generaliter. **V**emēto etiā. **H**ic petit ad
liquor⁹ p̄mōtionē specialiter. **E**dīcantes
exprimit in quor⁹ offert scōz p̄memoraz
tionē. **H**āc igit. petit finale p̄dicator⁹ con
clusionē. **Q**uā oblationē hic petit p̄seca
tionis effectū. **Q**ui p̄dic. pagit p̄secratōz
nis actū. **V**ñ et mēores. petit p̄secratōz
nis fructū. **S**upra q p̄lōdo. hic postulat
ip̄ius sacri a deo acceptationē. **S**upplis
ces. petit sacm ab angelo deo pñtari. et
nobis diuine grē infusionē. **V**emēto
etiā. petit defunctis glē celestis collatiō
nē. **N**obis quoq. hic petit militātis ec
clesie cū triumphātū reuñtionē. **P**ater
nī. i. dñica orō petit p grās dei fillatiōz.
et militātis ecclesie p̄seruatōz. **P**anē nīm
cū dīc. petit sacri p̄ceptōz. **L**ibā nos qz.
petit peti exp̄satiōz. **P**ax dñi. postulat pa
cis adimplētōz. **A**gn⁹ dei. petit p grām
dei a triplici malo liberatiōz: et triplicis
glē collatiōz. **O**rōes q sequūt. dispēnūs
b v